

Til minne

Jan Haug (1934-1998)

En av våre aller fremste mineralsamlere, Jan Haug på Eidsvoll, døde brått den 17. september 1998. Med dette sjokkerende budskap har vi mistet en god venn og kamerat, og det er ennå ufattelig at det har skjedd.

Jan var en av de største amatørmineralogene i Norge i moderne tid. Hans kunnskaper omfattet ikke bare norske mineraler, men også utenlandske.

Jan var alltid opptatt av kvalitet, noe hans egen samling bar preg av. Han var micromountsamler på sin hals, og vel en av de første i Norge på dette området.

Hans spesialfelt var mineralogien på Gjerdingen og på Byrud. Han bygde opp samlinger av de ulike mineralene, til glede for seg selv, Mineralogisk-Geologisk Museum og Geologisk Museums Venner (GMV).

I 1983 ble Jan hedret med et nytt mineral: janhaugitt - et Na-Mn-Ti-silikat, fra Gjerdingen (Raade & Mladeck 1983), så absolutt fortjent med den nitidige registrering han hadde gjort av Gjerdingen-mineraler gjennom mange år. Gunnar Raade og Jan skrev forøvrig flere artikler om disse mineralene.

I tillegg til mineralogi, var Jan meget kunnskapsrik når det gjaldt astronomi og botanikk. Han var dessuten en meget habil orkide-dyrker.

Jan Haug var med i GMV helt fra starten av. Allerede i 1980 var han forretningsfører for et konsortium som var satt sammen for å redde den berømte elbaittstufven på museet fra å bli byttet bort. Dette konsortiet var forløperen til det som i dag er GMV. Jan satt i styret helt fram til 1988. Hele tiden har Jan vært en av de ivrigste til å delta på GMV-arrangementer. Han var med på de fleste kurs, møter, dagnader og turer. Den siste turen i GMV-regi var bare 11 dager før han døde.

Jan la ned et betydelig arbeid i å montere lokalitetssamlinger fra Byrud og Gjerdingen. Samlingene ble solgt til inntekt for GMV. Ingen

kunne montere micromounts som Jan. Som tannlege var han opplært til nøyaktighet og kvalitet. Disse egenskapene brukte han også når han monterte micromounts. Selv solgte Jan aldri et mineral, men han var svært generøs med gaver og ved bytting.

Jan var i det hele tatt en romslig og omgjengelig person. Han hadde en lun humor, med blant annet stor sans for de svenske revyartistene «Hasse og Tage». Det var alltid hyggelig å være tilstede der Jan var.

For oss som har kjent Jan i en halv menneskealder, er det som om vi har mistet en i familien. Våre tanker og dypeste medfølelse går til Tove og deres to barn.

Vi lyser fred over Jan Haugs minne.

*Roy Kristiansen Lars Olav Kvamsdal
Knut Eldjarn Arne Åsheim
Alf Olav Larsen*

Overtannlege Jan Steinar Haug, Eidsvoll, gikk bort brått og uventet 17. september i år. Han ville ha fylt 64 år 27. november. Han etterlater seg hustru (Tove) og to barn (Inger Johanne og Jon Harald) samt mange gode venner. En hedersmann er gått bort. Han vil bli dypt savnet.

Jan var uhyre kunnskapsrik, var interessert i astronomi (laget stjernebilder), botanikk (dyrket orkideer) og ikke minst i mineralogi. Det er her på sin plass å trekke frem hans innsats på dette siste området.

Jeg har kjent Jan i 33 år, fra den gang han var tannlege i Våler i Solør (han flyttet til Eidsvoll i 1967). Jan var den gang 30 år, jeg var 21. Ved siden av studiene leverte jeg geologiske samlinger til landets skoler gjennom Museenes Skoletjeneste ved Geologisk Museum. Jan hadde sett en slik samling som var levert til ungdomsskolen i Våler. Han var blitt interessert i hvordan berggrunnen påvirket plantelivet, skrev til Skoletjenesten for å bestille prøver og ble henvist til meg. Dermed begynte et bekjentskap som utviklet seg til et varmt vennskap.

Vi hadde gjennom årene mange mineralturer. Særlig konsentrerte vi oss om mikromineralene fra Gjerdingen-ekeritten i Nordmarka. Gjennom flere sommere drev vi systematisk innsamling av prøver

over hele området. Jan knakket opp materialet, undersøkte det i mikroskopet, merket av med piler de mest interessante mineralene og leverte prøvene til meg for røntgenbestemmelse. De sjeldne mineralene neighboritt og dalyitt ble funnet på denne måten. Det mest sensasjonelle funnet var det som viste seg å være et helt nytt mineral, som ble beskrevet i 1983 med navnet janhaugitt. Det er et natrium-mangan-titan-silikat. Krystallstrukturen ble beskrevet i 1985. Jeg er glad for at det på denne måten står igjen et varig minne om det gode samarbeidet vi hadde på dette området. Jan var en meget beskjeden person, - lenge etter at det nye mineralet var godkjent, fortsatte han å kalle det for «det rødbrune mineralet». Han var nok noe bekymret for at andre samlere skulle synes at en slik heder ikke var fortjent.

Også smaragd-forekomsten på Byrud ble gjenstand for et lignende samarbeide. Der dukket det også opp et meget interessant mineral som ennå ikke er ferdig undersøkt. Jan var så ivrig og rask til å bearbeide innsamlet materiale. Av og til kom det så mange prøver til meg på én gang at jeg ikke klarte å ta dem unna, og jeg har fremdeles materiale liggende ubearbeidet, merket med Jans piler.

Sammen publiserte vi fire artikler om mineraler (se nedenfor). Det foregikk på den måten at vi hadde et møte hvor vi satte opp en disposisjon av stoffet. Så skrev Jan et første utkast som deretter ble bearbeidet av meg til en ferdig artikkel. Det var en utmerket form for samarbeide.

Jan skulle ha gått av med pensjon 1. oktober i år. Jeg tror han gledet seg til å få mer tid til sine mange interesser. Jeg hadde planlagt å skaffe ham en arbeidsplass ved Geologisk Museum, slik at vi kunne ha fortsatt våre felles undersøkelser av mineraler. Det er trist at det ikke gikk slik.

Jan var en forgrunnsfigur i Geologisk Museums Venner. Det kan ha interesse å redegjøre for starten på det hele. Jeg var i 1979-80 Humboldt-stipendiat ved Universität Karlsruhe. På en av mine turer i hjemlandet ble jeg klar over at det holdt på å skje en skandale ved Geologisk Museum. For å finansiere kjøpet av en gullstuff fra Bømlo, var det besluttet å kvitte seg med en praktstuff av turmalin fra Elba. Jan og jeg var enige om at dette måtte vi forhindre. Det ble av oss og en del andre gitt et rentefritt lån til museet slik at gullstuffen kunne anskaffes uten at turmalinen ble ofret. Som navn på foretagendet valgte vi Geologisk Museums Ven-

ner (GMV) og Jan var forretningsfører. Da hele redningsaksjonen var avsluttet, fant jeg på å gjenopplive GMV som en lukket venneforening. Jan var med også her. Han stilte alltid opp, så sant han kunne, på alle dugnader og medlemsmøter. Det siste arrangementet han var med på, var en GMV-ekskursjon til Modum 6. september i år, kort tid før han døde (se bildet).

Vi hadde gjennom årene mange og lange samtaler om mangt og meget. Jan hadde stor sans for humor og utpreget selvironi. For meg personlig var han en stor støtte i vanskelige perioder i mitt liv og jeg har svært mye å takke Jan for.

Dersom Jan hadde fått sitte tiden ut i sin stilling som overtannlege, hadde han kommet til, etter det han fortalte meg, å avslutte sitt virke med ordene

Feci quod potui, faciant meliora potentes.

Gunnar Raade

Bibliografi:

- Raade, G. & Haug, J. 1980. Rare fluorides from a soda granite in the Oslo Region, Norway. *Mineralogical Record*, 11, 83-91.
- Raade, G., Haug, J., Kristiansen, R. & Larsen, A. O. 1980. Langesnds fjord. *Lapis*, 5(10), 22-28.
- Raade, G. & Haug, J. 1981. Morphology and twinning of sellaite from Gjerdingen, Norway. *Mineralogical Record*, 12, 231-232.
- Raade, G. & Haug, J. 1982. Gjerdingen - Fundstelle seltener Mineralien in Norwegen. *Lapis*, 7(6), 9-15.
- Janhaugitt:
- Raade, G. & Mladeck, M. H. 1983. Janhaugite, $\text{Na}_3\text{Mn}_3\text{Ti}_2\text{Si}_4\text{O}_{15}(\text{OH},\text{F},\text{O})_3$, a new mineral from Norway. *American Mineralogist*, 68, 1216-1219.
- Annehed, H., Fälth, L. & Raade, G. 1985. The crystal structure of janhaugite, a sorosilicate of the cuspidine family. *Neues Jahrbuch für Mineralogie Monatshefte*, 7-18.